

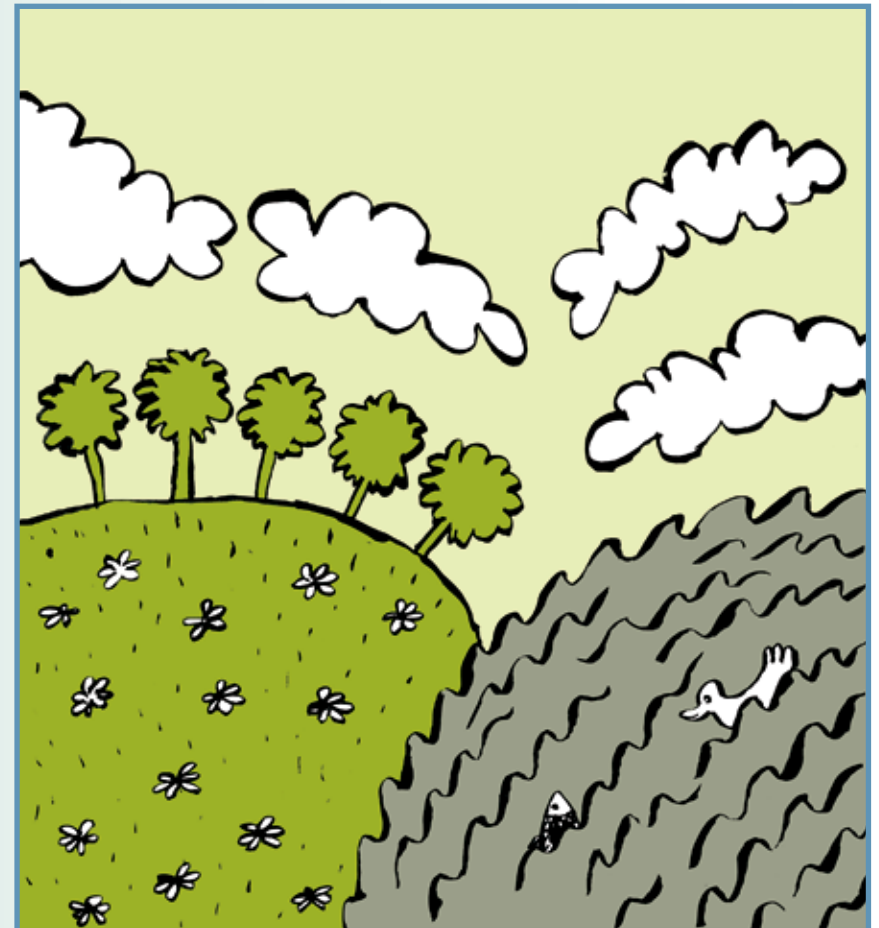
FÖLDÖN, VÍZEN, LEVEGŐBEN

ÉN ÉS A VILÁG

A modul szerzője:
Wagner Éva

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

4. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

Tevékenységek – időmegjelöléssel		Tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése					
I/a Amit a talajról, vízről, levegőről tudunk, és amit tudni szeretnénk!					
A	A tanulók összegyűjtik a talajról, vízről, levegőről való előzetes tudásukat, majd kérdéseket fogalmaznak meg. A megbeszéléteket írásban rögzítik, és kifüggesztik a teremben. 5 perc	Előzetes tudás mozgósítása Érdeklődés felkeltése	Frontális munka – beszélgetőkör vagy Kooperatív tanulás – ötletroham	D1 (Táblázat) papírcsíkok, filctollak, ragasztó	P1 (Amit tudni szeretnénk) csomagoló-papírok, gyurmaragasztó
I/b Azt találtuk, hogy...					
A	Az előzetes munkában végzett sajtófigyelés eredményeiből plakátokra kiállítást készítenek, majd megbeszélnek a látottakat. 10 perc	Környezeti témák iránti érzékenyítés	Előzetes egyéni vagy csoportos munka – gyűjtőmunka	Elkészített jegyzetek	P2 (Azt találtuk, hogy...)
B	Előzetesen talajjal, földdel, levegővel kapcsolatos témában rövid interjúkat készítenek, majd ezt a teremben kiállítják, és képtárlátogatással megismerkednek egymás munkájával. 10 perc	Környezeti témák iránti érzékenyítés	Előzetes egyéni vagy csoportos munka – gyűjtőmunka Kooperatív tanulás – képtárlátogatás	D2 (Interjú)	P3 (Interjú)
C	Kiállítást készítenek a talajról, földről, levegőről előzetesen készített vagy gyűjtött rajzokból. A kiállítást képtárlátogatással ismerik meg. 10 perc	Környezeti témák iránti érzékenyítés	Előzetes egyéni vagy csoportos munka – gyűjtőmunka Kooperatív tanulás – képtárlátogatás		P4 (Képkötés)

Tevékenységek – időmegjelöléssel		Tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
D	Előzetesen talaj- és vízmintákat gyűjtenek, ezekből kiállítást állítanak össze, az egyes minták származási helyének megjelölésével. Az elkészített kiállítást képtárlátogatással ismerik meg. 10 perc	Környezeti témák iránti érzékenyítés	Előzetes egyéni vagy csoportos munka – gyűjtőmunka Kooperatív tanulás – képtárlátogatás		P5 (Mintagyűjtés)
I/c Találd ki, mi ez?					
A	Szimpátia csoportokat alkotnak. Szómagyarázatot készítenek a talajjal, levegővel, és a vízzel kapcsolatos néhány természeti jelenségről. 20 perc	A természeti környezettel kapcsolatos személyes tudás bővítése Szókinccs	Kooperatív tanulás – kerekasztal	D3 (Szerinted mit jelent?)	
B	Szimpátia csoportokat alkotnak. Könyvek segítségével értelmezik a talajjal, levegővel és a vízzel kapcsolatos fogalmakat. 20 perc	A Természeti környezettel kapcsolatos tudásrendszer bővítése Szókinccs gyarapítása	Kooperatív tanulás – kutatás	D4 (Szómagyarázat) témával kapcsolatos könyvek	
C	A csoportok a talajjal, levegővel és a vízzel kapcsolatos kifejezéseket értelmezik, és párosítják a magyarázatokkal. 20 perc	Természeti környezettel kapcsolatos tudásrendszer bővítése Szókinccs gyarapítása	Kooperatív tanulás – szóforgó	D5 (Párosítás)	
D	A talaj, levegő és víz színeiből, hangjaiból és mozgásaiból bemutatót állítanak össze csoportmunkában. 20 perc	Természeti környezettel kapcsolatos tudásrendszer bővítése Asszociáció	Kooperatív tanulás – drámajáték		P6 (Dramatizálás)

Tevékenységek – időmegjelöléssel		Tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/d Ti milyenek láttatok?					
A	Az I/c A–D munkák során elkészített anyagokat bemutatják egymásnak. 5 perc	Empátia Mások vélemények figyelembevétele	Kooperatív – képtárlátogatás	Az elkészített munkák	
II. Új tartalom feldolgozása					
II/a Talaj, víz, levegő – hogyan engem érdekel					
A	A csoportok egy kísérlet segítségével megvizsgálják az előzetesen gyűjtött anyagminták vízáteresztő, vízmegtartó képességét. 50 perc	Megfigyelés Felelősség Együttműködés Utasítás követése	Csoportmunka – kísérlet – megbeszélés	D6 (Anyagvizsgálat) csoportonként 1 fél literes palack, vatta, fél liter víz, a gyűjtött talajminták, tálka, mérleg, másodpercmutatós óra	P6 (Anyagvizsgálat)
B	A csoportok egy kísérlet segítségével megfigyelik a levegővel kapcsolatos érdekes jelenségeket. 50 perc	Megfigyelés Felelősség Együttműködés	Csoportmunka – kísérlet – megbeszélés	D7 (Játékok, érdekes jelenségek a levegővel) csoportonként papír zsebkendő, nagyító, hurkapálca, papírlap	P7 (Játékok, érdekes jelenségek a levegővel)

Tevékenységek – időmegjelöléssel		Tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
C	A csoport tagjai elolvassák a munkafüzetben található <i>Cseppecske kalandjait</i> . Írásban befejezik a történetet. A történetből előadást készítenek. 50 perc	Együttműködés Beleélés Fantázia	Kooperatív – szóforgó – kerekasztal Csoportmunka – megbeszélés, játék	D8 (Cseppecske kalandjai)	P8 (Történet befejezése)
D	Hangszert készítenek (például vízzel telt poharak). 50 perc	Együttműködés Hallási differenciálás	Csoportmunka – kísérlet	D9 (Hangszerkészítés) üveg poharak, víz	P9 (Hangszerkészítés)
E	Műanyag poharakba különböző helyről származó talajt öntenek, minden pohárba azonos növény magját ültetik. Az ültetett magvakat a terem különböző helyére teszik. A következő hetekben megfigyelik a magok fejlődését, ezt a táblázatban rögzítik. 50 perc	Megfigyelés Képzlet Együttműködés	Csoportmunka – kísérlet	D10 (Növények fejlődése) műanyag poharak az ültetéshez, azonos növényi magvak, különböző minőségű talajok	P10 (Növények fejlődése)
F	Homokképeket készítenek az előzetesen gyűjtött különböző színű homokokból. 50 perc	Együttműködés Fantázia Kézügyesség	Csoportmunka – képalkotás	D11 (Homokkép készítése) különböző helyről gyűjtött homok, zárható üveg vagy műanyag flakon	P11 (Homokkép készítése)

Tevékenységek – időmegjelöléssel		Tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
G	Az előkészített eszközök segítségével megvizsgálják a talajminta víztisztító képességét. 50 perc	Megfigyelés Együttműködés Utasítás követése	Csoportmunka – kísérlet – megbeszélés	D12 (A talaj víztisztító képességének vizsgálata) üres műanyag palack, talaj, homok, sóder, vattapamacs, állvány az üveg felerősítéséhez	P12 (A talaj víztisztító képességének vizsgálata)
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
III/a Figyelj, milyen érdekes!					
A	A csoportok bemutatják munkáikat, kiállítást és előadást szerveznek. A bemutatott munkákat értékelik a mellékletben ajánlottak alapján. 35 perc	A környezettel kapcsolatos tapasztalatok rendezése, ismeretek bővítése	Frontális munka – csoportbemutatók és előadások	a csoportok által készített anyagok	
III/b Azt üzenjük neked...					
A	A csoport tagjai a környezet tisztaságának megőrzése érdekében kívánatos magtartással kapcsolatos tanácsokat fogalmazznak meg. 10 perc	Vita Mások véleményének figyelembevétele	Kooperatív tanulás – szóforgó	papír, filctollak, gyurmaragasztó	

MELLÉKLETEK

P1 AMIT TUDNI SZERETNÉNK

Ennek a feladatnak elsősorban az a célja, hogy képet kapjunk a gyerekeknek a témával kapcsolatos előzetes tudásáról. Ez azért is fontos, mert nemcsak a további differenciáláshoz ad segítséget, de abban is segíthet, hogy a választható feladatok közül melyeket dolgozzuk fel. Azt javasoljuk, hogy a feladatot szimpátia elven szerveződő csoportok végezzék, de ha más szempont élvez elsőbbséget, másfajta csoportalakítási elv is megfelelő. Először kérjük meg a gyerekeket, hogy mindenki készítsen magának egy listát a feladattal kapcsolatban (ehhez használjuk a munkafüzet első feladatát D1). Az egyéni gyűjtemények alapján készüljön egy közös csoportlista! Az információkat írják fel papírcsíkokra, és ezek kerüljenek a közös gyűjteménybe!

A munkát szervezhetjük úgy is, hogy táblázatot csoportforgóban töltsék ki a gyerekek, ekkor a táblázatból csak annyit kell másolni, ahány csoport alakul. Ha ezt az utat választjuk, akkor megbeszélés után ezek a gyűjtemények már be is kerülhetnek a könyvbe, a bevezető „fejezet” részeként.

A csoportok munkáit mutassuk be, és egy-egy kérdést hangosítsunk ki közülük. Az anyagokat a tevékenység ideje alatt hagyjuk szem előtt.

P2 AZT TALÁLTUK, HOGY...

Ez a feladat a gyerekektől előzetes gyűjtőmunkát igényel. Ha projektben dolgozunk, akkor elegendő a feladatot itt kiadni, ha a feldolgozás során megmaradunk a tanórai keretekenél, akkor a munka megkezdése előtt legalább két héttel (de a talajminták gyűjtésénél akár többel) korábban ismertetni kell a feladatot. A tanítási órán csak az előzetesen elkészített munkák rendszerzése és ismertetése zajlik.

Az, hogy melyik feladatot ki végez el, bizzuk a gyerekek választására.

Sajtófigyelés eredményeinek kiállítása plakátokon, megtekintés, beszélgetés tárlatlátogatással.

Itt mindenképpen szükséges az előzetes gyűjtőmunka meghirdetése. Legalább kéthetes megfigyelési időszakot tervezzünk, és az a célra vezető, ha e közben folyamatosan gyűjtjük az anyagot az osztályban. Ezzel ébren tarthatjuk a gyerekek érdeklődését is, esetleg olyanok is bekapcsolódnak a munkába, akik eleinte nem érdeklődtek a feladat iránt. A gyűjtött cikkeket, egyéb információkat már ez alatt az idő alatt is előkészíthetjük a kiállításra. A cikkeket ki lehet vágni, megfelelő méretű lapokra ragasztani, és ha szükséges, magyarázó szöveggel ellátni.

P3 INTERJÚ

Ha a tevékenységet projektben dolgozzuk fel, akkor akár statisztikát is készíthetünk a kérdésekre adott válaszok alapján. Az egyes kérdésekre adott válaszokból készülhetnek grafikonok, ez kapcsolódhat a matematika órákon zajló munkához.

Ha más kérdéseket is szeretnénk feltenni, nyugodtan egészítsük ki a kérdőívet.

A feladattal foglalkozó gyerekek figyelmét fel kell hívni arra, hogy a kérdések feltételénél ügyeljenek a riportalannyal való megfelelő kapcsolatfelvételre. A feldolgozásnál ne szerepeljen a riportalanyok neve, csak a kérdésekre adott válaszokkal foglalkozunk. Azt viszont jegyezzük fel, hogy hány válasz alapján dolgozunk.

A munka megbeszélésénél figyelemmel kell lennünk arra, hogy viszonylag kevés válasz alapján nem vonhatunk le általánosítható következtetéseket, a feladatnak az a célja, hogy a gyerekek szembesüljenek azzal, hogy ezekben a kérdésekben – valószínűleg – nagyon különbözik az emberek álláspontja.

Az egész modulnak az a távlati célja, hogy a gyerekek érzékenyekké váljanak a környezeti témák iránt, és ők már korszerű, környezet-tudatos elvek szerint élő generációt alkossanak. Ez a cél azonban csak nagyon komplex tevékenységrendszeren keresztül érhető el. Most csak az alapok lerakásánál tarthatunk.

P4 KÉPALKOTÁS

Kiállítás talajról, földről, levegőről a gyerekek által előzetesen elkészített vagy gyűjtött rajzokból.

Ha projektben dolgozunk, ez a feladat a rajzóra keretében elvégezhető, esetleg más, a témához kapcsolódó feladatokkal is kiegészíthető.

Ha például van aktuális környezetvédelmi rajzpályázat, akkor ahhoz is csatlakozhatunk, és annak anyagát dolgozzuk fel a projekt során.

Így olyan kiállítást állíthatunk össze, amelyen minden gyerek alkotása szerepel. Az információs kártyákat akkor is készítsük el, a kiállítást célszerű az iskola közös terében megrendezni. Így lehetőség van arra, hogy a gyerekek munkáit az iskola többi diákjai és tanárai is lássák és értékeljék. Ehhez ajánljuk a vendégkönyv módszert, a kiállított képek közelébe helyezett lapokkal.

Ha az órakeretben való feldolgozást választjuk, a feladatot előzetesen kell kiadnunk.

P5 MINTAGYŰJTÉS

Ez a feladat is előzetes gyűjtőmunkát igényel. Kérjük meg a gyerekeket, ha kirándulni járnak vagy ismerősökhöz utaznak látogatóba, használják fel ezt a lehetőséget arra, hogy a különböző felszíni vizekből és talajokból mintákat gyűjtsenek!

Itt is célszerű az egyes mintákat folyamatosan gyűjteni, így arra is lehetőségünk van, hogy az esetleges változásokat is megfigyeljük.

Ügyeljünk arra, hogy talaj- és vízminták ne poshadjanak meg! Ezt azzal is elérhetjük, hogy szellőztetjük azokat, és hűvös helyen tároljuk.

Arra is ügyeljünk, hogy a talajok kiszáradáskor elveszítik szerkezetüket, így lehet, hogy a felhasználás előtt kissé meg kell majd öntözni azokat.

A kiállításhoz gyűjtsünk lehetőleg egyforma, átlátszó tároló dobozokat! A célra műanyagflakon vagy más eldobható csomagolóanyag is megfelel. A talajmintákat csomagolhatjuk celofánba is, de ez a módszer csak kis mennyiség tárolására alkalmas. A többi talajmintát tegyük félre, mert szükségünk lehet rá a következő tevékenységek során.

A mintákat zárják üvegekbe, és az üvegekre ragasszanak címkéket a következő információkkal:

- a gyűjtő neve:
- a gyűjtés helye:
- a gyűjtés időpontja:

Ha a talajminta nagyon vizes, az üveg lezárása előtt várják meg, amíg kiszárad!

P6 DRAMATIZÁLÁS

A talaj, levegő, víz színei, hangjait és mozgásait bemutató összeállítás csoportmunkában.

A feladat megoldása során nem kell az előzetesen megadott jelenségekhez ragaszkodnunk, ha a gyerekeknek van más, a témához illő ötletük, azt is eljátszhatják. Ennél a feladatnál különösen fontos a gyerekek önálló választása. Ha nincsen rá vállalkozó, ne erőltessük túlságosan a feladat választását!

Kérjük meg a gyerekeket, hogy a csoport minden tagja vegyen részt az előadásban!

Bátorítsuk a gyerekeket arra, hogy maguk találjanak ki eljátszandó jelentekeket, ha ez valakinek nem sikerül, akkor a következő jelenségek közül ajánlhatunk:

- hullámozó víz,
- szélorkán,
- mennydörgés,
- napsütés,
- téli hideg.

P6 ANYAGVIZSGÁLAT

Mivel ebben a tevékenységcsokorban több olyan elem is van, amely hosszabb megfigyelési időszakot igényel, a munkát úgy kell szervezni, hogy a csoportszervezés és feladatok értelmezése, elkezdése után hosszabb (két–három hét) szünet következzen. Ezt az időt a csoportok egy része a megkezdett megfigyelések folytatására, mások a munkához való további anyaggyűjtéshez használhatják. A kínálatból azokat válasszuk, amelyek megvalósításához a szükséges eszközöket és anyagokat könnyen be tudjuk szerezni.

Az anyagminták közül úgy válogassunk, hogy legyen benne homok, termőföld és agyag is. Ezeknek ugyanis a kísérletek szempontjából markánsan különbözően viselkednek. Ha a gyerekek által gyűjtött minták közül valamelyik hiányzik, akkor a gyűjteményt még a kísérletek megkezdése előtt ki kell egészíteni.

A kísérleti berendezés elkészítéséhez könnyen vágható műanyag flakonokat használjunk. Az eszközt az órán is elkészíthetik a gyerekek, de a minta után előre is legyárthatjuk. Tulajdonképpen csak a palack talpát kell levágni, és a nyílással lefelé egy állványzatra szerelni. A kémiaszertárban biztosan van olyan állvány, amit a kísérlethez kölcsönkérhetünk. Egy megfelelő méretű karikába a kísérlethez előké-

szített palack könnyen beletehető. A palackot olyan magasra kell erősíteni, hogy a vattán átfolyó víz felfogásához szükséges edényt alá tudjuk állítani. A térfogat és tömeg mérésére használhatunk bármilyen mérőeszközt.

Ha a kísérlethez a fent említett talajmintákat használjuk, akkor azt találhatjuk, hogy a homokon könnyen, és viszonylag gyorsan átszalad a víz, és csak nagyon kevés mennyiséget tárol. Az agyagon – a talajminta tömörítettségétől függően – lehet, hogy egyáltalán nem folyik át a víz, vagy csak a darabok között szivárog. A termőtalaj a víz egy részét átengedi, egy jelentős részét viszont tárolja, ezzel kedvez a növények fejlődésének. A termőfölddel végzett kísérlet során van különös jelentősége annak, hogy a mintánk kiszáradt-e, vagy a benne lévő víz segítette megőrizni a szerkezetét. Ha az előkészítés során azt tapasztaljuk, hogy a minta túlzottan kiszáradt, és ezért elvesztette a struktúráját, kevés vízzel nedvesítsük meg, hogy az újra felépülhessen.

A kísérletek során nem törekedhetünk nagy pontosságra az alkalmazott eljárás és az egyszerű eszközök miatt, de a mérések minden bizonnyal alátámasztják majd a trendeket.

Kísérleti elrendezés

Félliteres átlátszó műanyagpalack, nyílással lefelé egy tartóra erősítve. A palack talpa le van vágva, a szájába kb. 1 cm-es darabon, lazán vattát tömtünk. A lefelé fordított palackban kb. 2/3-ad részéig talajminta látszik.

A kísérletekhez a gyűjtött talajmintákból használjunk!

P7 JÁTÉKOK, ÉRDEKES JELENSÉGEK A LEVEGŐVEL

Ezt a feladatot elsősorban azoknak ajánljuk, akik szeretnek kísérletezni, és szívesen elgondolkoznak a látottak magyarázatán. Bár itt nem cél a jelenségek pontos magyarázata, de röviden megadjuk, hogy az egyes kísérleteknél mi várható, és a tapasztaltaknak mi a magyarázata.

A nedves papír zsebkendőre kiüledik a levegőben található szennyeződés egy része. A zsebkendő ne legyen vizes, de eléggé nedvesnek kell lennie ahhoz, hogy a különböző anyagdarabkák ne szabaduljanak el róla. Érdekes a zsebkendőket az iskola környékén olyan különböző helyekre elhelyezni, ahol várhatóan lesz különbség az egyes helyekre kitett mintavevők között. Például a sportudvar közelében lehet, hogy több a por, egy többemeletes épület legfelsőbb emeletének ablakpárkányán viszont valószínűleg kevesebb. Érdekes egy mintagyűjtőt lombos fa ágai közé helyezni, ezzel talán megmutathatjuk, hogy a növények levelei rengeteg szálló port kötnek meg leveleiken. Ezt esetleg néhány levél lerázogatásával vagy lemosásával és a lehulló szennyeződés összegyűjtésével is bemutathatjuk.

A vizsgálatra érdemesnek látszó helyeket mindig a helyi viszonyoknak megfelelően kell kiválasztani. A munka megkezdése előtt érdemes egy próbavizsgálatot végezni, mert ezzel azt is megállapíthatjuk, hogy környezetünkben mennyi idő alatt foghatnak be a gyerekek már szemmel, és/vagy nagyítóval is látható szennyeződéseket. Lehetséges, hogy a papír zsebkendőn befogott szennyeződések egy része vízben oldódik. Erre abból következtethetünk, hogy körülötte körkörös oldódási nyomok figyelhetők meg.

A fúvós hangszerek mind a levegő mozgását használják ki. Különböző papírcsíkokra fújva vagy fűszálat ujjunk közé fogva sokféle hangot adhatnak ki a gyerekek. Itt tényleg játékról van szó, ha elég ügyesek, még egy dallamot is eljátszhatnak. Ha erre vállalkoznak, akkor jó, ha a gyakorláshoz külön helyet tudunk biztosítani nekik, mert a többi csoport figyelmét elvonhatják, és elronthatjuk az előadás sikerét.

A papírkaput fújással nem lehet felborítani, mert az áramló levegő miatt bekövetkező nyomásváltozások ezt megakadályozzák. A papírkapu odébb mehet, lelapulhat, de fel nem borul.

Az egymással párhuzamos papírlapokat sem lehet közéjük fújva egymástól eltávolítani. Ennek is a keletkező nyomáskülönbségben keresendő a magyarázata. A lapok közé fújva ott megnő az áramlás sebessége, lecsökken a nyomás, viszont a lapokon kívül nem változik. A külső levegő összenyomja a lapokat, minél erősebben fújunk, annál jobban.

P8 TÖRTÉNET BEFEJEZÉSE

Ebben a feladatban azok a gyerekek lelik majd örömüket, akik egyébként is szívesen szerepelnek. A történet a víz körfogását mutatja be, addig, amíg az eső elered. A vízcsepp további sorsát a gyerekek írják majd meg, és persze többféle kaland is várhat még rá. Patakba kerülhet, felszín alatti vagy feletti utakon utazhat, addig, amíg visszajut az óceánba.

Kérjük meg a gyerekeket, hogy a történet befejezését írásban is rögzítsék, de mivel ez az előadás során is alakulhat, kezdetben elégedjünk meg egy vázlattal. Ha a gyerekek úgy szeretnék, a végleges változat csak az előadás elkészítése után kerüljön papírra.

P9 HANGSZERKÉSZÍTÉS

Erre a feladatra vékonyabb falú üvegpoharak alkalmasak. Csak akkor vágjunk bele, ha rendelkezünk olyan üvegedényekkel, amelyek a feladatban használhatók. Ezt a feladatot viszonylag kis létszámú csoportnak érdemes végeznie, és a poharak „hangolása” során vízről is kell gondoskodni. A poharakat érdemes keményebb fából készült pálcikával megszólaltatni (például evőpálcika), mert így talán nem repednek el az üveghangszerek. Ha sikerül az eszköz elkészítése, a hang valószínűleg akkor is halk lesz.

P10 NÖVÉNYEK FEJLŐDÉSE

Ennek a feladatnak a végzését különösen a projekt keretű szervezéskor ajánljuk. Ekkor ugyanis több időnk van a növények növekedésének megfigyeléséhez. A kísérlethez bármilyen könnyen szaporítható és gyorsan növekvő szobanövényt használhatunk.

A megadott feltételek mellett vagy azok helyett választhatjuk például a különböző vízmintákkal való öntözés hatásának megfigyelését, a különböző hőmérsékleti és fényviszonyok melletti fejlődés összehasonlítását. A megfigyelési naplót a kiválasztott szempontnak megfelelően kell elkészíteni a tanulói mellékletben megadott minta felhasználásával.

Ha a tanulói mellékletben megadott megfigyelési feladatot választjuk, akkor az várható, hogy a homokba ültetett növény fejlődése lesz a leglassúbb. A fejlődés a talajmintákban található tápanyagok mennyiségétől függ. Az is elképzelhető, hogy látható különbség csak 5–6 hét után jelentkezik.

Akárhogyan döntünk a megfigyelési feladat tartalmáról, arra vigyázzunk, hogy lehetőleg csak egy feltételt változtassunk!. Mivel a növények fejlődése télen általában lassú, ezt a tevékenységet érdemes február végén elkezdni, amikor a nappalok már hosszabbak, mert ilyenkor a növények fejlődése is felgyorsul.

P11 HOMOKKÉPEK KÉSZÍTÉSE

A homok színe sokféle lehet. A fehértől a vörösig, sötétszürkéig sokféle árnyalattal találkozhatunk. Ha sikerül különböző színű homokot gyűjteni, akkor üvegekben látványosan rétegezzük azt. Hegyvonulatok alakíthatók, vagy csak egyszerűen nonfiguratív alkotások készíthetők. A munkához a homokon kívül átlátszó széles szájú üveget, esetleg akváriumot használjunk. A munkához használandó anyagot ki kell szárítani. Az egyes színek megfelelő helyre juttatásához használhatunk papírból összetekert tölcsért, melynek átmérőjét úgy alakíthatjuk, hogy az üveg száján beférjen. A tölcsér nyílásából a száraz homok a kívánt helyre juttatható. A munkához nagy kezűgyeségre és türelemre van szükség. Egy alkotáson többen csak egymást váltva dolgozhatnak, ezért különösen fontos közöttük az alapos megbeszélés és a jó együttműködés.

P12 TALAJ VÍZTISZTÍTÓ KÉPESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

A talajban található homok- és kavicsrétegek természetes víztisztítóként működnek. Sok festéket elszíntelenítenek, és az átfolyó oldat ilyenkor víztisztának látszik. Ez persze nem jelenti azt, hogy minden szennyeződést kivontunk a vízből, de azért eléggé látványos. Azzal viszont tisztában kell lennünk, hogy a szűrőrétegek előbb-utóbb telítődnek, és akkor már nem képesek további tisztításra. Ha a megfestett víz túl sötét (sok benne a szennyezés), akkor az átfolyó oldat csak halványabb lesz, de nem színtelenedik el teljesen. A kísérlethez a tintát ajánljuk, de használhatunk vízben oldódó egyszerű (víz-)festéket is.

A kísérelt végzése közben már megkezdhetik a gyerekek a feladat megbeszélését, ezt mindenképpen hangsúlyozzuk ki a különböző csoportmunkák ismertetésekor.

